

Expediție în Valea Prutului de Mijloc

Pe scena Casei de Cultură din Glodeni - tinerii expediționisti, alături de președintele raionului Glodeni, Ion Leucă, directorul Rezervației „Pădurea Domnească”, Valeriu Tarigradschi, părinți și organizatori

Entuziasm, legende, specii rare și locuri pitorești sunt doar câteva dintre momentele expediției ecologice „Diversitate biologică în Valea Prutului de Mijloc”, la care 30 de copii au depus jurământ că vor ocroti natura și îi vor învăța și pe alții să facă la fel.

Cristina STRATON

Lecții și drumeții

Într-o amiază de miercuri - 29 iulie 2015, organizatorii din cadrul Mișcării Ecologiste din Moldova și-au dat întâlnire cu tinerii selectați pentru expediție, la Casa de cultură din orașul Glodeni. După discursuri motivaționale, prin care oficialii din raion și părinții au felicitat tinerii și organizatorii și le-au urat succese și drum bun, participanții au pornit spre locul de campare. Plini de energie, entuziasm, dar și oarecare temeri, tinerii s-au aventurat în prima lor expediție ecologică. Majoritatea nici nu știau ce este o expediție ecologică și nici nu bănuiau ce vor face aici. Și-au dorit cu toții o experiență de neuitat, astfel că au depășit ușor barierele în comunicare și au legat prietenii. Poienița din apropiere de Pensiunea turistică „La Fontal” a fost locul unde expediția a staționat în cele șapte zile. Aici este și lacul „La Fontal”, una dintre cele opt zone umede din regiune.

Prin expediția „Diversitate biologică în Valea Prutului de Mijloc”, Mișcarea Ecologistă din Moldova și-a propus să sensibilizeze tinerii privind importanța zonelor

Prezentarea lucrului în echipă

La Barajul Costești-Stânca

umede în Valea Prutului de Mijloc, prin cunoașterea celor opt stărițe ale râurilor Prut și Camenca, cu o suprafață totală de 326 ha, areal care necesită a fi luat sub protecția statului. În cadrul expediției tinerii au învățat și despre păsările și plantele specifice arealului, dar și situația dificilă în care se află stărițele. Cei opt instructori, alături de invitații speciali ai expediției, au reușit de minune să captiveze atenția tinerilor, să le mențină interesul și să-i provoace la cercetări proprii. Mai ales că lecțiile teoretice au fost combinate cu drumeții și vizite de studiu.

Fiecare zi din expediție avea un program bine stabilit. Dimineața, la ora șapte, se făcea trezirea, sub trîlul frumos al păsărilor sau în „bătăile ritmate” dintre un polonic și o cratiță. Împreună formau o simfonie, care te făcea să sari din sacul de dormit și să

spuși că „gata, gata, m-am trezit”. Urma gimnastica pentru fete și alergatul pentru băieți - un ritual matinal respectat cu strictețe, care a devenit spre final unul așteptat, poate datorită dragostei față de sport, poate grație aerului de pădure și frumuseților care înconjurau locul de campare. Or, ne aflăm în imediata apropiere a Rezervației „Pădurea Domnească”, una dintre cele mai vechi păduri de luncă din Europa, habitatul multor păsări, plante și animale înscrise în Cartea Roșie.

Chiar de dimineață, rolurile erau împărțite, astfel, zilnic, 3-4 participanți erau delegați să ajute la bucătărie la prepararea mâncării. Vrând-nevrând, tinerii au învățat cum se face mâncare la un foc de tabără, în lipsa tehnologiilor moderne pe care le avem acasă.

După micul dejun urmau lecțiile la care tinerii descopereau mereu ceva nou - specii de floră și faună din ecosistemul Valea Prutului de Mijloc, condițiile în care acestea cresc și viețuiesc. Toate cu scopul de a dezvolta tinerilor spiritul ecologist și a demonstra importanța naturii în viața omului. După lecții și activități interactive, urma prânzul, fie la locul de campare, fie în teren, direct pe iarbă mirositoare.

Opt stărițe

Stăriță este un cuvânt nou învățat de tinerii participanți la expediție. Vom explica și pentru cititori - stărițele sunt albi vechi ale unui râu, locuri care sunt umede permanent sau temporar, sub formă de mlaștini, bălți sau iazuri. Tinerii au învățat de-a fir-a-păr despre specificul celor opt stărițe. Grupați în echipe, fiecare s-a informat despre o anumită stăriță și a prezentat-o în fața celorlalți, fie în după amiezile în care soseau în vizită oaspeți, fie la focul de tabără.

Instructorii expediției s-au gândit ca lecțiile teoretice să fie combinate cu drumeții și vizite de studiu, pentru ca tinerii să vadă singuri care e situația reală și să observe vietăți și plante despre care aflase deja. Pentru drumeții reușite, toți participanții au învățat și câteva reguli. Astfel, înain-

pericole sau informații despre zona unde a ajuns.

În timpul expediției, tinerii au vizitat patru din cele opt stărițe din Valea Prutului de Mijloc - două ale râului Prut și două ale râului Camenca, afluent al Prutului, precum și o serie de monumente ale naturii. Organizatorii au specificat că au ales să desfășoare expediția anume în această zonă datorită varietății biodiversității concentrată aici. Toate zonele umede și obiectivele naturale vizitate sunt amplasate în apropierea Rezervației „Pădurea Domnească” și, astfel, participanții au avut posibilitatea să-și îmbunătățească considerabil cunoștințele despre flora și fauna locului.

„Mi-a plăcut mult stărița „Potcoava”, deoarece este neatinsă de oameni”, a afirmat Dumitru Ostaci din Hîjdeni, Glodeni. Mihaela Borcoi din satul

Pe „Stânca Mare”

Drumeție după ploaie

te de a porni la drum, trebuie să-ți pregătești rucsacul, unde să-ți pui apă și o gustare, și, în funcție de locul unde faci drumeția, să te echipezi corespunzător. În cazul nostru, toți trebuiau neapărat să-și ia un chipiu, încălțăminte adaptată pentru a urca pe stânci și pentru a merge prin pădure, în zone mai puțin umblate de om. O altă regulă foarte importantă pentru un turist este ca să citească panourile de informare, care îl ajută în găsirea direcției, îl informează despre locul unde se află, eventuale

Cubani, a menționat că, deși este originară din raionul Glodeni, nu știa multe din cele aflate în cadrul lecțiilor - „aici am învățat despre zonele umede, speciile de plante și animale care le populează”. Totodată tânăra a promis că pe viitor se va implica în mai multe proiecte care au ca scop protecția zonelor umede și va încerca să influențeze oamenii pentru ca aceștia să înțeleagă importanța lor și să evite distrugerea acestor zone, acum pe cale de secare. Și Daniel Lupașciuc din satul Cuhnești a menționat că a învățat despre diferite

Observăm speciile de păsări în zbor

specii de plante și animale, unde trăiesc și care este statutul lor de protecție.

Tinerii au soluții

Pentru a înțelege de ce stările seacă, în programul expediției a fost inclusă vizita la Barajul Costești-Stânca. Aici, imensitatea lacului de acumulare, dar și istoria barajului, i-a impresionat pe tineri. Ghidați de Vasile Cojocari, administratorul Nodului

Rezervației „Pădurea Domnească”, Valeriu Țarigradschi, această problemă a apărut recent. Păsările își mută cuiburile de pe copaci uscați pe alții verzi și, astfel, „Țara Bătanilor” se deplasează, iar pădurea se usucă. Inundațiile controlate ar spăla excrementele acide și ar salva pădurea.

Barajul generează și secarea zonelor umede, fapt ce duce la pierderea biodiversității, iar pe termen lung va

Singurele surse de alimentare cu apă sunt câteva izvoare.

Focul de tabără

Fiecare zi a expediției a culminat cu focul de tabără - aici se discuta despre cele întâmplate și vizitate, erau prezentate rezultatele activităților în grup, se cânta sau, pur și simplu, se admira flacăra și cerul înstelat.

Chiar din prima seară, Valeriu Țarigradschi i-a învățat pe tineri cum să aprindă un foc de tabără în condiții extreme. Împreună cu tinerii, directorul rezervației a strâns mai multe surcele, paie, fire de iarbă uscată, pentru a putea aprinde focul. Apoi, toate acestea au fost așezate sub forma unei piramide, astfel încât firele de iarbă să fie urmate de paie, surcele, crenguțe și apoi vreascuri în toată legea. Pentru a aprinde acest foc de tabără s-au folosit doar trei chibrituri, dintre care două s-au stins până a ajunge la destinație. Tinerii participanți au rămas impresionați și au afirmat

Focul de tabără - cel mai așteptat moment al expediției

Corturile în răcoarea dimineții

hidrotehnic Costești-Stânca, tinerii au aflat despre beneficiul economic al barajului, dar și impactul ecologic al acestuia. Participanții s-au interesat și de pescuitul în zonă, dar și despre speciile rare de pești. Astfel, ei au aflat că în lacul de acumulare sunt mai multe specii de pești incluse în Cartea Roșie, printre care Mreana de Nipru și Morunul. Tot aici sunt construite două hidrocentrale - una alimentează cu energie o parte din regiunea de Nord a R. Moldova alta - regiuni din România.

În cadrul uneia dintre lecțiile pe care le-au avut ulterior tinerii, împreună cu profesoara de geografie, Ana Stegărescu, au accentuat ca una dintre cauzele secării zonelor umede este barajul Costești-Stânca. Totodată, ei s-au gândit și la o soluție și au propus să fie organizate anual inundații controlate pentru a reinvia zonele umede. Inundațiile controlate ar salva și arborii din „Țara Bătanilor”. Coloniile de stârci își fac cuiburi în coroana stejariilor, iar excrementele lor (găinașul - în variantă populară) acide provoacă uscarea arborilor. Potrivit directorului

determina uscarea arborilor Rezervației „Pădurea Domnească”, care depinde foarte mult de inundațiile pe care le avea în trecut Prutul.

Și Lacul „La Fontal”, una dintre cele opt zone umede, în apropierea căruia am instalat corturile, are de suferit din cauza barajului. Lacul are o suprafață

că aprinderea focului în condiții de pădure este unul din lucrurile utile pe care le-a deprins aici.

Multe sunt de povestit..., dar ne oprim aici. Detalii și opinii, fragmente din lucrările tinerilor, dar și Rezoluția expediției vor fi pe larg reflectate în numărul viitor - în Ediția Specială

La stărița „Gârla Cărbunăria”

de peste 23 de ha și s-a format datorită revărsărilor Prutului. Acum, însă, lacul este aproape sec. Apa are o înălțime de doar 50 de cm, iar tot ce se vede este o întindere mare de stof.

„Zone umede în Valea Prutului de Mijloc”, care va fi inserată în Revista Natura, luna septembrie a.c.

P.S. Programul expediției a inclus și cina...

Fotografie de grup la finalul expediției, cu diplome și Rezoluția tinerilor

Expediția „Diversitate biologică în Valea Prutului de Mijloc” a fost organizată de Mișcarea Ecologistă din Moldova, în cadrul proiectului „Conservarea biodiversității în ecosistemul Prutul de Mijloc”, desfășurat de MEM, în parteneriat cu Rezervația Naturală „Pădurea Domnească” și Consiliul Raional Glodeni, cu suportul „Programului de Granturi Mici GEF, implementat de PNUD” și cofinanțat de Ministerul Mediului, prin Fondul Ecologic Național.

Toponimia cognitivă

Sate cu vechime de veacuri⁽¹⁾

prof. Anatol EREMIA

Așezările umane, aidoma oamenilor, își au destinul lor: un început, o perioadă de creștere și înălțare, cu urcușuri și coborâșuri, cu multe evenimente, fapte și întâmplări care le-au grăbit sau le-au încetinit dezvoltarea. Localitățile noastre sunt locuri de sălășluire a străbunilor, sunt vetre de activă viață umană pe parcurs de secole și milenii. Fiecare așezare își are filele sale inedite de istorie. Pe locul multor așezări de astăzi au fost descoperite vestigii arheologice care datează din epoci preistorice. Aici s-au păstrat, mai cu seamă, urme de viață sedentară autohtonă din epoca romană a Daciei. Numeroase sunt satele care își au începuturile în perioadele timpurii și cele de mai târziu ale Evului Mediu. Hrisoavele domnești ne amintesc de vechile obști satești, conduse de juzi, cnezi și vătămăni, de sate și moșii stăpânite de dregători și demnitari de curte, de oștenii viteji de pe vremea marilor voievozi Alexandru cel Bun, Ștefan cel Mare, Petru Rareș.

Poziția geografică și condițiile naturale favorabile oamenilor, cu pământuri cultivabile și pășuni bogate, cu râuri și lacuri, cu crânguri și păduri întinse, au asigurat în această regiune o viață sedentară și o activitate umană intensă din cele mai vechi timpuri. Geto-dacii au populat aceste meleaguri, le-au valorificat, le-au apărut și au făcut ca neamul strămoșilor noștri să se mențină în istorie secole și milenii la rând. Alături de băștinași, în centrele economice nord-pontice și nord-dunărene, au locuit grecii antici, apoi s-au așezat aici legiunile romane, cu mulțimea de administratori, meseriași și negustori. Și autohtonii, și cei veniți de peste mări și țări au conviețuit pașnic, timp îndelungat, întreținând strânse legături economice, comerciale și culturale. Întreg spațiul pruto-nistean s-a aflat sub influența romanilor, aici având loc și imensul proces de romanizare a populației, în urma căruia băștinașii au însușit limba și cultura romanilor.

În spațiul de la est de Carpați au fost descoperite peste 350 de așezări ale geto-dacilor. Dintre acestea, aproximativ 150 au fost identificate pe teritoriul dintre Prut și Nistru. Denumirile unora conțin componentul *dava* „oraș”, acesta fiind recunoscut în toponimele preistorice *Petrodava*, *Sergidava*, *Molisdava*, *Buridava*, *Tamisdava*. După opinia unor cercetători, numele orașului de astăzi *Piatra-Neamț* l-ar continua pe străvechiul *Petrodava*, iar hidronimul *Moldova*, prin oiconimul dispărut *Moldova*, pe cel de *Molisdava*. Una dintre aceste dave, și anume *Clepodava*, s-ar fi aflat nu departe sau chiar pe locul actualului oraș Soroca.

Romanii, în scopul apărării provinciilor Moesia și Dacia, au construit în estul și nord-estul Imperiului grandioasele valuri de pământ, cunoscute astăzi cu denumirea *Valurile lui Traian*, inclusiv valurile din spațiul pruto-nistean - *Valul lui Traian de Jos* și *Valul lui Traian de Sus*,

precum și valurile ridicate în lungul râurilor Prut și Nistru. Aceste fortificații însă nu au rezistat prea mult, ele au cedat sub presiunea invaziilor triburilor nomade. Dinspre răsărit se revărsau peste pământurile noastre valuri și valuri de invadatori: goții, hunii, gepizii, avarii etc. Băștinașii, în mare parte, și-au părăsit locurile de trai și s-au refugiat în munți și în codrii deși de nepătruns, așezările lor căzând pradă năvălitorilor, care le-au devastat și ruinat din temelie, încât și numele lor nu s-au mai păstrat. Doar coloniile greco-romane și centrele economice nord-pontice și nord-dunărene au rămas menționate în scrierile timpului și în unele lucrări cartografice vechi: *Tyras*, *Moncastro*, *Licostomo*, *Smil*.

Într-un răstimp, părea că s-au coborât peste pământurile noastre pacea și liniștea. Din ascunzișuri de munți și codri au pornit și au revenit la vetrele lor trăitorii de băștină, refăcând satele de altă dată și întemeind noi gospodării, continuând ca mai înainte să lucreze pământul, să crească vite și să păstorească, să practice tradiționalele meserii și meșteșuguri. A sporit numărul populației, s-au înmulțit satele, a prins a se infiripa viața de fiecare zi a oamenilor. Dar aceasta până la o vreme, când de peste Nistru, din nou au dat năvală puhoaiile de nomazi: uzi, pecenegii, cumanii, protobulgarii, tătarii mongoli etc. Din nou cumplită vreme de urgie, sute de ani la rând (sec. X-XIII), și acestea în plus la cele de mai înainte (sec. IV-VI). Și iarăși gospodării devastate, și iarăși sate pârjolite și ruinate.

Localnicii s-au împotrivit năvălitorilor, au durat fortificații, au săpat șanțuri și au înălțat valuri de pământ, au construit adăposturi de refugiu și apărare, denumindu-le în limba strămoșilor: *cetate*, *cetățuie*, *grădiște*, *otac*, *pălancă*, *pârcan*. Unele dintre denumirile lor s-au păstrat până în zilele noastre, fiind transmise din generație în generație și preluate apoi și trecute în scrierile vechi, în cronici și în hrisoavele domnești. Le recunoaștem astăzi în actualele denumiri de locuri și localități: *Pe Cetate*, *Cetățuia*, *Grădiște*, *Otac*, *Otaci*, *Palanca*, *Parcani*.

Unele triburi nomade s-au aflat numai în trecere prin părțile noastre, altele însă parțial, ca cele ale cumanilor, s-au așezat aici pe mai multă vreme, până când, în cele din urmă, au fost asimilate de către băștinașii români. De pe urma cumanilor ne-au rămas doar unele nume de râuri: *Cahul*, *Ciuhur*, *Ciuluc*, *Căinari*, *Cula*. Nu este exclus ca și acestea să reprezinte traduceri ale vechilor hidronime românești. Cumanii au substituit denumirea coloniei grecești *Tyras* prin *Akkerman* („cetatea albă”), această denumire fiind preluată apoi de slavi în varianta tradusă *Belgorod* și tot prin traducere să fie utilizată în limba română - *Cetatea Albă*. Turcii au schimbat denumirea orașului *Smil* de pe Dunăre în *Ismail*, după numele unui vizir osmanliu Ismail. Tot ei denuneau Țara Românească *Cara Vlahia*, iar Țara Moldovei - *Cara Bogdania*, după numele lui Bogdan I, primul domn al Moldovei. Prin calificativul *kara* „negru” ei desemnau, de obicei, țările, regiunile și cetățile necucerite, nesupuse, manifestând prin aceasta atitudinea lor ostilă față de tot ce nu le aparținea.